

Regionalt vårdprogram Barn som riskerar att fara illa

Ett regionalt medicinskt vårdprogram är ett dokument som utförare av hälso- och sjukvård i Region Skåne ska följa, såvida inte särskilda skäl föreligger. Regionala medicinska vårdprogram tas fram i nära samverkan med berörda sakkunniggrupper och fastställs av hälso- och sjukvårdsdirektören.

Fastställd 2024-07-09

Giltig till 2027-07-09

www.vardgivare.skane.se/vardriktlinjer

Innehållsförteckning

Förord	1
Uppdatering	2
Förankring och remissyttrande.....	3
Bakgrund	3
Chefens ansvar	6
Kontaktperson/barnombud	6
Hälso-och sjukvårdspersonalens och tandvårdspersonalens ansvar ..	7
Anmälningsskyldighet	7
Stöd vid anmälan	7
Anmälan – hur?	8
Anmälan - innehåll.....	9
Informera om anmälan?	10
Säker dokumentation vid misstanke om våld och övergrepp mot barn	11
Till skydd för väntat barn.....	12
Polisanmälan	13
Rättsmedicin och rättsintyg	13
Delaktighet och fortsatt stöd i vården	14
Tecken att uppmärksamma inom tandvården	14
Samverkan mellan socialtjänst och vård	16
Vad händer med anmälan hos socialtjänsten	17
Uppgiftsskyldighet till socialtjänsten	18
Samordnad individuell plan	18
Barn som är placerat utanför det egna hemmet	18
Olika former av barnmisshandel	19
Omsorgssvikt och försummelse	19
Barnfridsbrott	20
Fysisk misshandel	20
Dödsfall hos barn	23

Sexuella övergrepp.....	23
Eget skadligt beteende	25
Dokumentinformation	26
Referenser och länkar	27
Bilaga 1 Differentialdiagnostiska överväganden vid barnmisshandel	31

Förord

Vårdprogrammet barn som riskerar att fara illa ska fungera som ett lättillgängligt kunskapsunderlag för personal inom hälso- och sjukvård samt tandvård. Att tidigt upptäcka barn i riskzon är centralt för barns utveckling och för att förebygga psykisk och fysisk ohälsa. Personal inom hälso- och sjukvård samt tandvård omfattas av skyldigheten att enligt 14 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453), SoL, genast anmäla till socialnämnden när de får kännedom om eller har misstanke om att ett barn far illa. En anmälan till socialtjänsten innebär en möjlighet för barnet och familjen att få hjälp att belysa sin situation och få tillgång till stöd och/eller skydd.

Barnets rättigheter har de senaste åren stärkts, bland annat genom att Barnkonventionen har blivit svensk lag, till det kommer hälso- och sjukvårdens skyldighet att ge information, råd och stöd till barn som anhöriga. Barnfridsbrott innebär sedan 2021 att det är brottsligt att utsätta barn för att bevittna brottsliga gärningar såsom vålds- och sexualbrott i nära relationer. Likaså infördes 2022 ett nytt brott kallat hedersförtryck.

Ett aktivt arbete mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck är en viktig del i hälso- och sjukvårdens och tandvårdens uppdrag för att främja en god hälsa på lika villkor. Region Skåne har fastslagit att det vid varje klinik/vårdenhet/tandvårdsenhet, som direkt eller indirekt möter barn och deras familjer, utses en eller flera namngivna kontaktpersoner på relevant nivå.

Fastställt 2024-07-09

Pia Lundbom

Hälso- och sjukvårdsdirektör

Uppdatering

Vårdprogrammet är ett kunskapsunderlag för att underlätta rapportering från hälso- och sjukvården och tandvården till socialtjänsten. Många barn riskerar fara illa och kommer inte i tillräcklig omfattning till socialtjänstens kännedom. Barnet och familjen får därmed inte det stöd och skydd som de har rätt till.¹ Vid uppdatering har sakkunniggruppen valt att byta namn till Regionalt vårdprogram Barn som riskerar att fara illa.

- Barns rättigheter har förtydligats bland annat genom att Barnkonventionen blev lag 2020. Genom lagen har barnets rättssäkerhet stärkts och barnets bästa sätts i främsta rummet på ett tydligare sätt. Barn har en större rätt till delaktighet i beslut som berör dem.
- Ny lagstiftning: Barnfridsbrott innebär sedan 2021 att det är brottsligt att utsätta barn för att bevittna brottsliga gärningar såsom vålds- och sexualbrott i nära relationer. Även ett avsnitt om att det 2022 infördes ett brott kallat hedersförtryck.
- Beskrivning av chefens roll samt att Hälso-och sjukvårdsdirektören har fastslagit att det ska utses en eller flera namngivna kontaktpersoner/barnombud i varje klinik/vårdenhet/tandvårdsenhet.
- Ett avsnitt som beskriver regler kring barn som är placerade utanför hemmet.
- Utökat avsnitt om tandvården som är en viktig aktör för att uppmärksamma barn som riskerar att fara illa.

¹ Socialstyrelsen (2019). Anmälningar om barn som far illa eller misstänks fara illa. Nationell kartläggning, 2018.

Förankring och remissyttrande

Vid remissrunda har förankring skett med Utvecklingsenhet Barnhälsa (UE), Utvecklingsenhet kvinnohälsa (UE), LPO Psykisk hälsa, Utveckling Migration och hälsa, Regionjurist, Lokalt primärvårdsråd (LPR), Region Skånes Barnskyddsteam, Enheten för tandvårdsstyrning, Regionalt uppdrag våld i nära relation, Kurator VO infektionssjukdomar, Överläkare VO barnmedicin Skånes Universitetssjukhus (SUS), Folktandvårdens ämnesföreträdare och verksamhetsutvecklare.

Bakgrund

Barnrätt och barnskydd

Barnkonventionen är sedan 2020 svensk lag.² Detta innebär att det enskilda barnets rättssäkerhet har stärkts och att barnets bästa kommer i främsta rummet på ett tydligare sätt. Det har även stärkt dess rätt till delaktighet i beslut som berör barnet (artikel 12).

Barn ska skyddas mot fysiskt eller psykiskt våld, skada eller övergrepp, vanvård eller försummelse, misshandel eller utnyttjande, inklusive sexuella övergrepp (artikel 19). Att arbeta för barn som riskerar fara illa är därigenom en del av barnrättsarbetet.

Barn som far illa – definitioner

Begreppet barn som far illa har sitt ursprung i Världshälsoorganisationens (WHO) definition av det engelska begreppet *Child maltreatment*, som innebär alla former av övergrepp, försummelse eller utnyttjande som kan leda till att barnets hälsa och/eller

² Lag (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter

utveckling kan skadas. Det är därför av stor vikt att anmälningsskyldiga har god kunskap om situationer och förhållanden där barn kan riskera att fara illa.

Parallellt med begreppet barn som far illa finns även begreppet barnmisshandel. Barnmisshandel är när en vuxen person utsätter ett barn för fysiskt eller psykiskt våld, sexuella övergrepp, kränkningar eller försummar att tillgodose barnets grundläggande behov. Olika former av barnmisshandel förekommer ofta samtidigt.³ Definitionen av barnmisshandel:⁴

- Utgår från barnet.
- Skiljer inte mellan avsiktliga och oavsiktliga handlingar.
- Skiljer inte mellan aktiv och passiv försummelse.
- Uttrycker en situation där en vuxen inte uppfyller sitt ansvar mot barnet.
- Tydliggör handlingens skadliga inverkan på barn.

Våld mot barn kan falla under olika lagrum i brottsbalken och betraktas som brott oavsett om det begås i hemmet, skolan eller på annat ställe. Sedan 2021 finns ett nytt brott, barnfridsbrott, som gör det straffbart att utsätta barn för att bevittna vålds- och sexualbrott i nära relationer (4 kap. 3 § brottsbalken (1962:700), BrB.).

Det är omständigheterna i varje enskilt fall som är avgörande för handläggning.

³ Jernbro, C. (2015) Barnmisshandel ur barns och ungas perspektiv - Omfattning, hälsa, avslöjande och stöd. Karlstad universitet.

⁴ Barnmisshandel. Att förebygga och åtgärda. (SOU 2001:72) Stockholm: Socialdepartementet.

Riskfaktorer

Barnmisshandel förekommer i alla kulturer, samhällsskikt och religiösa sammanhang. Exempel på riskfaktorer och situationer med ökad risk:^{5,6,7}

- Familjer där våld eller allvarliga relationsproblem förekommer, vårdnadshavare som är i tvist och eller oense om boende/umgänge.
- Föräldrar med kognitiv funktionsnedsättning, psykisk sjukdom eller missbruk.
- Förälder med allvarlig somatisk sjukdom.
- Familjer där arbetslöshet, sjukskrivning, låg utbildningsnivå eller ekonomisk utsatthet förekommer.
- Unga föräldrar, ensamstående förälder, svagt socialt stödjande nätverk eller social isolering.
- Små barn med skrikighet och/eller regleringssvårigheter gällande mat och sömn.
- Barn med fysisk och/eller kognitiv funktionsnedsättning eller kronisk sjukdom.
- Barn som inte identifierar sig som pojke eller flicka.
- Barn placerade i familjehem/HVB-hem.

Det är en sammanvägning av risk- respektive skyddsfaktorer⁸ som tillsammans med barnets hemsituation, egna beteende eller sociala situation som är grund för bedömningen av om barnet riskerar fara illa.⁹

⁵ Janson, S i Köhler M. (2012). Barn i Malmö: Olika livsvillkor ger ojämlig hälsa. Kommissionen för ett hållbart Malmö. Malmö stad.

⁶ Janson S & Jernbro C, (2016) Våld mot barn 2016, Stockholm: Allmänna Barnhuset, 2016.

⁷ Socialstyrelsen (2014). Barn som far illa eller riskerar att fara illa. En vägledning för hälso- och sjukvården samt tandvården gällande anmälningsskyldighet och ansvar.

⁸ Socialstyrelsen (2014). Barn som far illa eller riskerar att fara illa. En vägledning för hälso- och sjukvården samt tandvården gällande anmälningsskyldighet och ansvar.

⁹ Lag om stöd och skydd för barn och unga SOU 2009:68 s. 230. Stockholm: Socialdepartementet.

Chefens ansvar

Ansvarig chef/verksamhetschef inom hälso- och sjukvården och tandvården ansvarar för att det inom verksamheten finns upprättade rutiner att upptäcka och agera när barn riskerar fara illa.

Verksamhetschefen ansvarar för att rutinerna är kända och används inom verksamheten. Till detta kommer ett övergripande ansvar för uppföljning och kvalitetsgranskning.

Kontaktperson/barnombud

Hälso-och sjukvårdsdirektören har fastslagit att det vid varje klinik/vårdenhet/tandvårdsenhet, som direkt eller indirekt möter barn och deras familjer, ska utse en eller flera namngivna kontaktpersoner på relevant nivå. Kontaktpersonens uppgift är att:

- Hålla sig informerad inom området barn i utsatta livssituationer.
- Vid behov revidera lokala rutiner.
- Initiera fortbildning och sprida information på den egna enheten.
- Upprätta lokala rutiner för samverkan med socialtjänsten, förskola/skola och vårdgrannar, i syfte att samordna och effektivisera myndigheters och verksamheters insatser vid misstanke om barn som riskerar att fara illa.

Kontaktpersonerna samordnas av Barnskyddsteamerna i Skåne, som bistår med nätverksträffar, grundutbildning och stöd för implementering av rutiner.

[Barnskyddsteam - Vårdgivare Skåne \(skane.se\)](https://www.skane.se/om-skane/barnskyddsteam)

Hälso-och sjukvårdspersonalens och tandvårdspersonalens ansvar

Anmälningsskyldighet

- Alla anställda inom hälso- och sjukvård och tandvård och som i sin verksamhet får **kännedom** eller **misstanke** om att ett barn riskerar att fara illa, har anmälningsskyldighet oberoende av yrke och arbetsuppgifter i enlighet med 14 kap. 1 § SoL: [Socialtjänstlag \(2001:453\) | Sveriges riksdag \(riksdagen.se\)](#)
- Anmälningsskyldigheten är personlig och kan inte delegeras eller remitteras bort. En anmälan kan inte göras anonymt.
- Anmälningsskyldigheten rör barn från födseln och fram tills dess att barnet fyller 18 år.
- En anmälningsskyldig som låter bli att anmäla enligt 14 kap. 1 § SoL kan dömas till tjänstefel enligt 20 kap. 1 § BrB. Att dömas för tjänstefel i det fallet kan leda till böter eller fängelse i högst två år.

Stöd vid anmälan

Konsultera:

- Socialtjänsten - Viktigt att avidentifiera patienten vid konsultation. [Kontaktuppgifter till socialtjänsten - Vårdgivare Skåne \(skane.se\)](#)
- Kollega, till exempel kurator eller enhetens kontaktperson eller barnombud.
- Barnskyddsteamerna i Skåne. [Barnskyddsteam - Vårdgivare Skåne \(skane.se\)](#)

Att tänka på:

- Det är alltid oro för barnet som är utgångspunkten för om anmälan ska göras och inte hänsynen till vårdnadshavare eller egen eventuell tveksamhet.
- Även uppgifter som är svårbedömda eller obestyrkta ska anmälas om de tyder på att ett barn kan behöva stöd eller hjälp från socialtjänsten.
- Även om barnet bedöms vara skyddat för stunden, ska anmälan göras. Att ett barn vårdas på sjukhus, har kontakt med BUP, eller redan har kontakt med socialtjänsten, utgör inget skäl att underlåta att anmäla.
- Om det framkommer nya uppgifter, som föranleder oro för barnet efter att en anmälan är gjord, ska en ny anmälan göras utan dröjsmål
- Anmälningsskyldighet gäller även om andra vårdinrättningar, barnomsorg eller skola redan gjort en anmälan eller om barnet är placerat i familjehem.

Vårdnadshavare kan ansöka om stöd

Vårdnadshavare kan själva ansöka om stöd och hjälp hos socialtjänsten. Denna åtgärd ersätter inte anmälningsskyldigheten. Ansökan och anmälan kan göras samtidigt.

Anmälan – hur?

- En anmälan till socialtjänsten bör vara skriftlig. Vid brådska, till exempel vid brott mot barn eller akut fara, ska en anmälan göras muntligen och bör kompletteras med skriftlig anmälan.
- Anmälan kan göras på flera sätt:
 - Via Region Skånes blankett för anmälan i patientens journal eller på Vårdgivare Skåne:
[Barn som riskerar att fara illa - Vårdgivare Skåne \(skane.se\)](https://www.skane.se/om-skane/om-oss/om-oss-i-skane/om-oss-i-skane)
 - Muntlig anmälan via telefon som sedan kompletteras skriftligt.

- Via e-anmälan på kommunens webbplats (finns inte i alla kommuner). Om anmälan görs via kommunens webbplats måste oron för barnet även dokumenteras i patientjournalen. Dokumentation bör göras i mall som är dold för Journalen via nätet/1177.se. Se kapitel *Säker dokumentation vid misstanke om våld och övergrepp mot barn*.
- Anmälan skickas till socialtjänsten i den kommun där barnet är folkbokfört. Vid oklarhet om detta skickas anmälan till den kommun som patienten vistas i. Vid skyddade personuppgifter skickas anmälan till vistelsekommunen.
- Det är viktigt att lämna kontaktuppgifter till anmälaren, till exempel direktnummer som bemannas dagtid, så att socialtjänsten vid behov kan inhämta kompletterande information.
- Uppgifter som lämnas till socialtjänsten i samband med en anmälan kommer till vårdnadshavarnas och barnets kännedom.
- Anmälan ska dokumenteras (läggas eller skannas in) i barnets journal om det är barnet som är patient. Om barnet inte är patient dokumenteras anmälan i vårdnadshavares/den vuxnes patientjournal.

Anmälan - innehåll

- Beskriv oron för barnets/familjens situation så konkret som möjligt. Hur/av vem har oron kommit fram?
- Är det akut fara för barnet/ungdomen?
- Beskriv vilka konsekvenser för barnets hälsa och/eller utveckling anledningen till oron kan leda till.
- Ange bakgrundsuppgifter om tidigare anmälan, kontakt med socialjour, tolkbehov eller liknande.
- Beskriv om anmälande vårdgivare fortsatt har kontakt och hur ett fortsatt stöd till familjen kan se ut, till exempel inplanerade samtal/återbesök med mera.

Registrering av åtgärder med koder (gäller för hälso- och sjukvården)

Klassifikation av vårdåtgärder (KVÅ) är ett system utvecklat av Socialstyrelsen för att kunna följa åtgärder statistiskt. Använd nedan angivna KVÅ-koder och se till att koden också registreras i Pasis.

KVÅ-koder:

- Anmälan enligt SoL angående barn med möjligt skyddsbehov: KVÅ-kod GD008.
- Information till socialtjänst till skydd för väntat barn: KVÅ-kod XS155.
- Samtal med vuxen patient om minderårigs behov och möjlighet till stöd: KVÅ-kod DU055.
- Samtal med vuxen patient och berörd minderårig om barnets situation och behov: KVÅ-kod DU056.
- Samtal med minderårig vars förälder är patient om den minderårigas situation och behov: KVÅ-kod DU057.
- Råd eller information om våld i nära relationer: KVÅ-kod GB015.

Informera om anmälan?

Vårdnadshavare

Som vårdpersonal ska vi sträva efter att informera barn och vårdnadshavare om den oro vi har.

Vid misstanke om våld eller övergrepp i familjen är grundregeln att *inte informera* om anmälan.

Information om anmälan till vårdnadshavare:

[Anmälan om oro till socialtjänsten \(9 språk\) - Vårdgivare Skåne \(skane.se\)](https://www.skane.se/om-socialtjansten)

Barnet

Berätta för barnet om anmälan och rätt till stöd när så är lämpligt utifrån situation, ålder och mognad:

- Information till barn om anmälan finns på webbsiten:
[Om socialtjänsten för barn och unga - Koll på soc \(kollpasoc.se\)](#)
- Information till ungdomar:
[UMO - Socialtjänsten - \(umo.se\)](#)

Säker dokumentation vid misstanke om våld och övergrepp mot barn

Via 1177 kan vårdnadshavare ha direktåtkomst till barnets journal, på samma sätt som vuxna patienter har tillgång till sin journal på 1177. Vid oro/misstanke om misshandel, sexuella övergrepp eller våld i nära relationer, eller det annars är olämpligt att informationen kommer till barnets, vårdnadshavares eller vuxna patientens kännedom bör dokumentationen döljas från journalen via nätet.

När *enstaka anteckningar behöver döljas* används anteckningsmallar som är dolda för journalen på 1177.se. Det finns fyra olika:

- Oro för att barn far illa
- Våld i nära relationer
- Tidiga hypoteser
- Hälsoundersökning på begäran av socialnämnd

Om man är osäker på om hot eller förtryck föreligger ska man alltid använda mall som är dold för journalen via nätet.

När *all vårddokumentation behöver döljas* från att kunna läsas på 1177.se finns olika åtgärder att vidta, beroende på barnets ålder och aktuell hotbild:

- Blockera vårdnadshavare
- Försegla journal
- Låsa konto på 1177

För utförlig information, se PM:

[Låsa Försegla Blockera till skydd för barn.pdf \(skane.se\)](#)

Ytterligare information om Journalen via nätet finns på:

[Journalen via nätet - Vårdgivare Skåne \(skane.se\)](#)

Film (4:55 min):

[När ett barn under 13 år behöver skyddas \(mediaflowpro.com\)](#)

Vid behov av att rådgöra kring enskilda ärenden angående säker dokumentation kan barnskyddsteam konsulteras.

Till skydd för väntat barn

Till skydd för väntat barn finns det möjlighet för en myndighet att lämna uppgifter till annan en myndighet.

Rekommendationen är i första hand att försöka få den gravidas samtycke till att söka hjälp och stöd till exempel från socialtjänsten. För myndigheter inom offentlig hälso- och sjukvård finns en bestämmelse i Offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), OSL, som gör det möjligt för vårdgivare att lämna uppgifter bland annat till socialtjänsten för att ge nödvändigt stöd till gravid person eller närstående till denna till skydd för ett väntat barn, utan hinder av sekretess (25 kap. 12 § OSL). För vårdverksamheter i privat regi regleras tystnadsplikten i 6 kap. 12 § patientsäkerhetslagen (2010:659), som saknar sekretessbrytande regel vid väntat barn.

Regional riktlinje till skydd för väntat barn:

[Regional riktlinje till skydd för väntat barn.pdf - Vårdgivare Skåne \(skane.se\)](#)

Uppgifter till socialtjänsten till skydd för väntat barn:

[Uppgifter till socialtjänsten till skydd för väntat barn.pdf - Vårdgivare Skåne \(skane.se\)](#)

[Barn som riskerar att fara illa - Vårdgivare Skåne \(skane.se\)](#)

Polisanmälan

Vården **får** göra en anmälan till polis vid misstanke om brott mot barn.

Det är en fördel om vårdpersonal vid misstanke om brott mot barn utfärdar en polisanmälan. Det bästa för barnet är om socialtjänst och polis kopplas in samtidigt och att vårdpersonal kommunicerar till alla berörda att anmälan till båda myndigheter utfärdats.

Rättsmedicin och rättsintyg

Enligt lag ska alla rättsintyg inhämtas från rättsläkare inom Rättsmedicinalverket eller från läkare med utbildning i forensisk dokumentation, men alla legitimerade läkare som arbetar inom den offentligt bedrivna sjukvården är skyldiga att göra kroppsundersökningar och skriva rättsintyg på begäran av polis och åklagare. Läkare ska även vara behjälpliga vid spårsäkring av misstänkta gärningspersoner när polisen behöver en skyndsam sådan.

Att tänka på vid kroppsundersökning och rättsintyg!

I patientjournalen bör följande dokumenteras:

- positiva fynd
- avsaknad av fynd
- bilddokumentation (när det framgår av journaltext att foto finns, begär rättsläkare att polis inhämtar även dessa)

- [Comprima, skanning och lagring av journalhandlingar - Vårdgivare Skåne \(skane.se\)](#)
- [Fotodokumentation i PMO.pdf - Vårdgivare Skåne \(skane.se\)](#)

Delaktighet och fortsatt stöd i vården

Efter att anmälan gjorts är det viktigt att vårdgivaren fortsätter stödja och uppmärksamma barnet och dess familj. Pågående vård och behandling bör fortsätta.

Barnet har rätt till delaktighet och att få komma till tals, enligt Barnkonventionen artikel 12, vilket även framgår av tandvårdslagen och patientlagen.

Socialstyrelsen har utarbetat två kunskapsstöd till socialtjänsten, hälso- och sjukvården samt tandvården som hjälpmedel i samtal med barn:

- Samtal med barn:
[Att samtala med barn - Kunskapsstöd för socialtjänsten, hälso- och sjukvården och tandvården.pdf \(socialstyrelsen.se\)](#)
- Bedöma barns mognad för delaktighet:
[Mognadsbedömning för barns delaktighet \(kunskapsguiden.se\)](#)

Tecken att uppmärksamma inom tandvården

Tandvården är en viktig aktör för att uppmärksamma barn som riskerar att fara illa. Tecken på att barnet far illa kan vara att man uppmärksammar dåligt tandstatus till exempel beroende på föräldrars oförmåga att sköta barnets tänder avseende munhygien, kost och/eller upprepade missade bokade besök i tandvården. En anmälan till socialtjänsten ska göras **genast** när det finns en **misstanke** eller när man har kännedom om att ett barn riskerar att fara illa.

Dental försummelse

Dental försummelse innebär bland annat omfattande kariesskador på grund av att vårdnadshavaren har försummat den grundläggande skötseln av barnets tänder. Det kan även vara att vårdnadshavaren återkommande missar barnets tider till tandvården. När barnet har

tandskador eller obehandlad karies och vårdnadshavaren inte ser till att barnet får den tandbehandling som krävs, trots vetskap om vårdbehovet, är det en allvarlig fysisk vanvård. Uppmärksamma om möjligt även syskons tandstatus.¹⁰

Skador på tänderna

Vid barnmisshandel förekommer mer än hälften av alla skador i huvud-hals-regionen.¹¹ Därför är det viktigt att uppmärksamma blåmärken och skador i ansiktet, runt öronen och i hårbotten. Upprepade tandskador samt skador i ansikte, mun och käkar är varningssignaler. Särskilt gäller det om skadornas omfattning eller lokalisering inte stämmer med beskrivningen om deras uppkomst.

Tecken på sexuella övergrepp

Tandvården bör uppmärksamma barn som känner stort obehag vid munundersökning och överväga om barnet kan ha varit med om övergrepp. Tecken på sexuella övergrepp kan vara blödningar och atypiska skador i munslemhinnan liksom uttalade kräkreflexer.

Kväljningar

Kväljningar är ganska vanligt bland barn även om de inte har varit utsatta för sexuella övergrepp eller våld. Omfattande kväljningsproblematik eller att barnet dessutom uppvisar panikreaktioner tillsammans med kväljningarna i samband med tandbehandling, kan vara tecken på fysiskt våld där någon tvingat in föremål i munnen eller sexuella övergrepp.

Tandvårdsrädsla

Tandvårdsrädsla är vanligt hos barn oavsett om de far illa eller inte, men undersökningar visar att det finns ett samband mellan tandvårdsrädsla och att barn far illa. I sådana fall kan det finnas

¹⁰ Socialstyrelsen (2014). Barn som far illa eller riskerar att fara illa. En vägledning för hälso- och sjukvården samt tandvården gällande anmälningskyldighet och ansvar.

¹¹ Fisher-Owens, S A., Lukefahr, J L. & Tate, A R., (2017) Oral and Dental Aspects of Child Abuse and Neglect. Pediatrics. 2017 Aug;140(2).

tecken på att ett barn far illa på andra skador i ansikte, mun och käkar, liksom på andra ställen på kroppen. Det finns ett samband mellan tandvårdsrädsla hos barnet och tandvårdsrädsla hos en eller båda vårdnadshavarna. Ibland förekommer det att en vårdnadshavare inte klarar av att hjälpa sitt barn till tandvården på grund av egen tandvårdsrädsla.

Frätskador på tänderna

Frätskador på barns tänder orsakas framför allt av att barnet intar sura födoämnen eller av sura uppstötningar eller kräkningar. Om det inte finns någon naturlig förklaring till varför frätskador har uppkommit ska tandvården överväga om kräkningar kan vara ett tecken på att barnet far illa.¹²

Samverkan mellan socialtjänst och vård

Socialtjänsten arbetar enligt sekretesslagstiftningen (OSL) som innebär begränsade möjligheter att informera om vad som sker efter anmälan och under utredning.

- Socialtjänsten bör meddela anmälaren att anmälan är mottagen.
- Efter 14 dagar kan den som har anmält ringa upp socialtjänsten och få reda på om *utredning inletts* eller *ej* eller om en *utredning redan pågår*.
- Socialtjänsten får, *med samtycke från familjen*, ge anmälaren information och samverka med tandvården och hälso- och sjukvården.

¹² Socialstyrelsen (2014). Barn som far illa eller riskerar att fara illa. En vägledning för hälso- och sjukvården samt tandvården gällande anmälningsskyldighet och ansvar.

- *Samverkan vid anmälan/förhandsbedömning (14 kap. 1 a § SoL):*
Vårdpersonal kan medverka vid det första mötet mellan socialtjänsten och barn och familj.

Vad händer med anmälan hos socialtjänsten

När socialtjänsten ska göra sin förhandsbedömning får de endast ta kontakt med den som anmält, vårdnadshavare och barnet. Därför är det bra att veta hur socialtjänsten handlägger en anmälan:

Anmälan inkommer	Dag 1	Socialtjänsten bedömer om barnet har behov av omedelbart skydd. I akuta lägen kan socialtjänsten agera direkt.
Förhandsbedömning	Inom 14 dagar	Socialtjänsten kontaktar vårdnadshavare och barnet för att samtala om den oro som uttrycks i anmälan. Endast uppgifter från den som gjort anmälan och från familjen får ingå i förhandsbedömningen. Därefter beslutas om utredning ska inledas eller ej.
Beslut om utredning eller ej	Efter 14 dagar	Senast efter 14 dagar ska beslut om utredning ska inledas eller ej vara fattat. Anmälaren kan efter 14 dagar kontakta socialtjänsten för att få reda på om utredning inletts eller ej eller om det redan pågår en utredning (14 kap. 1 b § SoL).
Utredning	Får pågå under högst 4 månader	Socialtjänsten utreder barnets utveckling och behov, föräldrarnas förmåga och familjens miljö (ekonomi, boende, med mera). Socialtjänsten kan inhämta uppgifter från vården, med flera. Insatser för barnet och familjen bygger på frivillighet och överenskommelse med barnet och vårdnadshavare. Varje utredning avslutas med ett beslut, som går att överklaga.

Uppgiftsskyldighet till socialtjänsten

Hälso- och sjukvården och tandvården har även uppgiftsskyldighet, det vill säga en skyldighet att lämna ut uppgifter till socialnämnden, som kan vara av betydelse för en pågående utredning (14 kap. 1 § SoL samt 10 kap. 28 § OSL). Uppgiftsskyldigheten gäller även om någon annan gjort anmälan eller om socialnämnden inlett utredning på eget initiativ.

Samordnad individuell plan

När samordning av insatser kring en enskild individ behövs kan Samordnad Individuell Plan (SIP) användas.

[Samordnad Individuell Plan \(SIP\) - Vårdgivare Skåne \(skane.se\)](http://skane.se)

Lagstöd för samverkan:

- [Offentlighets- och sekretesslagen \(2009:400\) 10 kap. 1 § \(riksdagen.se\)](http://riksdagen.se)
- [Hälso- och sjukvårdslagen \(2017:30\) 5 kap. 8 § \(riksdagen.se\)](http://riksdagen.se)
- [Hälso- och sjukvårdslagen \(2017:30\) 16 kap. 4 § \(riksdagen.se\)](http://riksdagen.se)
- [Socialtjänstlagen \(2001:453\) 2 kap. 7 § \(riksdagen.se\)](http://riksdagen.se)

Barn som är placerat utanför det egna hemmet

När barn söker hälso- och sjukvård och tandvård och är placerade utanför det egna hemmet, i familjehem eller HVB (Hem för Vård och Boende), ställer det krav på att vårdpersonal vet vilka regler som gäller för vård i det aktuella fallet.

Grundregeln är att vårdnadshavare ska informeras och ge samtycke till vård. Det finns tillfällen då det inte är lämpligt.

Vilken information som jourhem och familjehem har rätt till får avgöras i varje enskilt fall. Kontakta socialtjänsten för att reda ut vad som är barnets bästa och hur vård kan tillgodoses.

För att samordna hälsofrämjande insatser för placerade barn/barn i samhällsvård är det ofta aktuellt att kalla till en SIP.

Olika former av barnmisshandel

I detta kapitel ges en översikt över olika former av barnmisshandel: omsorgsvikt, barnfridsbrott, fysisk misshandel, dödsfall, sexuella övergrepp och eget skadligt beteende.

Att tänka på vid misstanke om barnmisshandel:

- Det ska framgå av journaltext vem som är uppgiftslämnare.
- Samtala med medföljande vuxna var för sig och med barnet enskilt, för att förstå situation och händelseförlopp.
- Dokumentera barnets spontana berättelse om vad som hänt.
- Undersök hela barnets kropp.
- Beskriv skador noggrant - lokalisation och storlek i millimeter.
- Kom ihåg inspektion av hårbotten, huden bakom öronen, handflator, fotsulor och munhålan.
- Dokumentera skador med digitalt färgfoto.
- Överväg upprepad fotodokumentation.

Omsorgsvikt och försummelse

Med omsorgsvikt menas att barnets fysiska eller psykiska hälsa riskerar att skadas genom att barnets grundläggande behov inte tillgodoses. Adekvat omsorg måste bedömas utifrån barnets behov och hur dessa förändras i takt med att barnet växer och utvecklas. Barn med funktionsnedsättning eller kronisk sjukdom har större behov och ställer större krav på vårdnadshavarnas omsorgsförmåga.

Man brukar skilja på olika typer av omsorgsvikt:

- Brister i känslomässig tillgänglighet i föräldra-barn relationen,
- Brister i fysisk omsorg (adekvat tillgång till mat, kläder, tillsyn)

- Brister i att tillgodose barnets behov av hälsovård och medicinsk vård (frekvent avbokar eller uteblir från bokade besök).
- Brister i att tillgodose barnets behov av stimulans och utbildning.¹³

Barnfridsbrott

Sedan 1 juli 2021 är det straffbart att låta barn bevittna (se eller höra) exempelvis våld, hot eller sexuella övergrepp mellan närstående.¹⁴ Forskning visar att bara genom att vara i närheten ökar risken att drabbas av både psykisk och fysisk ohälsa. Barnet har genom barnfridsbrottet fått status som brottsoffer och har rätt till eget juridiskt ombud och kan höras utan vårdnadshavarnas samtycke.¹⁵

Fysisk misshandel

Skador som förorsakats barn genom yttre våld kan variera mycket beroende på våldets art. Det kan handla om allt från hudrodnader och smärre blåmärken till stora inre skador, frakturer (brott på skelettet), större hjärnskador, kvävning och död. Misshandel som orsak till kramper, andningsuppehåll, medvetandepåverkan, blåmärken, frakturer och andra tillstånd behöver övervägas, inte minst när det gäller små barn och barn med funktionsnedsättning.

Undersökning och utredning

Till stöd vid utredning av misstänkt fysisk misshandel av barn, i synnerhet små barn, har Svenska Barnläkarföreningen (BLF) och Svensk Förening för medicinsk radiologi tagit fram checklistor:

- [Checklista vid misstänkt fysisk misshandel av barn.pdf - Vårdgivare Skåne \(skane.se\)](#)

¹³ Socialstyrelsen (2014). Barn som far illa eller riskerar att fara illa. En vägledning för hälso- och sjukvården samt tandvården gällande anmälningskyldighet och ansvar.

¹⁴ [Regeringen - Barn som bevittnar brott \(regeringen.se\)](#)

¹⁵ [Barnfridsbrottet - Linköpings universitet \(liu.se\)](#)

- [Riktlinjer för radiologin vid utredning av misstänkt fysisk barnmisshandel.pdf \(slf.se\)](#)

Vid beställning av undersökningar hos bild och funktion

Röntgenremisser och svar är numera tillgängliga för patienten/vårdnadshavare via 1177.se.

För säker utredning gällande misstänkt barnmisshandel har en filterfunktion införts. Den innebär att när ordet ”barnmisshandel” (måste vara rättstavat) skrivs i remiss och/eller utlåtande förhindras att dessa kan läsas via 1177 (infört 2023-02-10).

Vid misstanke om att barnet kan vara utsatt för fysisk misshandel behöver undersökning, bedömning och åtgärd göras både av medicinska skäl och av rättsliga skäl.

Tecken och varningssignaler:

- Söker sent.
- Söker primärt för annat än skadan.
- Uppger att man inte vet hur skadan uppkommit.
- Uppger ett trauma som inte stämmer överens med skadan.
- Anger nya och olika versioner om händelseförloppet.
- Inte låter barnet berätta utan att förälder är med.
- Många vårdkontakter.

Särskilda former av barnmisshandel

Barnmisshandel genom förfalskning av symtom (BGFS) (eng Fabricated or Induced Injury, FII).

Det som har kallats Münchausen by Proxy riskerar att blandas ihop med Münchausen hos den vuxne, varför begreppet bör ersättas av BGFS. Det innebär att den vuxne beskriver att barnet uppvisar symtom på sjukdom (hands off) eller framkallar skada (hands on) som leder till att barnet utsätts för onödiga undersökningar och behandlingar. Det kan få allvarliga konsekvenser både för barnets

utveckling och självbild och kan leda till direkt livsfara om barnet förgiftas med bakterier, läkemedel eller annat.

Vid misstanke om att BGFS föreligger i någon form är det extra viktigt att man säkerställer observation av barnet och inte nöjer sig med bara anamnes. Det är också viktigt med kontinuitet i vården och samarbete mellan specialister och olika professioner. Regelbunden uppföljning och noggrann undersökning hos en och samma vårdgivare kan ibland motverka att symtom förvärras. Samverkan med såväl barnskyddsteam som socialtjänst rekommenderas.^{16,17,18}

Hedersrelaterat våld och förtryck

Hedersrelaterat våld och förtryck handlar om att upprätthålla gemensamma normer och värderingar som råder i den egna familjen/släkten eller ett större kollektiv eller återupprätta familjens eller släktens anseende om det skadats.

Den 1 juni 2022 infördes ett nytt brott kallat hedersförtryck, 4 kap. 4 e § BrB.

[Regionalt vårdprogram mot våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck.pdf - Vårdgivare Skåne \(skane.se\)](#)

Kvinnlig könsstympning

Kvinnlig könsstympning är straffbart i Sverige och ska anmälas till socialtjänst även om den utförts i ett annat land. Vid anmälan bör eventuella syskon uppmärksammas då även de kan vara i riskzonen.

¹⁶ Lundin B, Att skada sitt barn, 2022

¹⁷ Glaser D, Davis P, For debate: Forty years of fabricated or induced illness, where next for pediatricians

¹⁸ [Perplexing Presentations \(PP\)/Fabricated or Induced Illness \(FII\) in children – guidance RCPC Child Protection Portal \(childprotection.rcpch.ac.uk\)](#)

- [Könsstypning av flickor och kvinnor \(tidigare också kallat omskärelse\) \(socialstyrelsen.se\)](#)
- [Könsstypning - Könsstypning.se \(hedersförtryck.se\)](#)

Dödsfall hos barn

Utgångspunkten är att alla barn, som dör utanför sjukhuset räknas som onaturliga dödsfall, och ska transporteras till närmaste barnakutmottagning. Ett undantag är svårt sjuka barn som vårdas i hemmet och där dödsfallet är förväntat. Ansvarig läkare ska omedelbart göra en anmälan till polismyndigheten om inte uppenbar naturlig dödsorsak finns.¹⁹

Följ Region Skånes Regional riktlinje för oväntat dödsfall hos barn: [Regional riktlinje för oklara dödsfall hos barn - handläggning.pdf - Vårdgivare Skåne \(skane.se\)](#)

Sexuella övergrepp

Alla former av sexuella handlingar som utförs med ett barn av en annan person är ett sexuellt övergrepp. Det vanligaste är att förövaren är känd av barnet och finns i barnets närmiljö.²⁰ Sexuella övergrepp kan även begås mot ett barn av ett annat barn eller ungdom, och de negativa och allvarliga effekterna kan vara lika svåra som om förövaren vore vuxen. Unga förövare måste uppmärksammas och få adekvat hjälp för att hindra fortsatt farligt beteende.

Sexuella övergrepp är sexualbrott med olika brottsrubriceringar, och fokus på samtycke och frivillighet har på senare tid stärkts i lagstiftningen.²¹

¹⁹ [Handbok för omhändertagande av dödsfall utanför vårdinrättning i Skåne.pdf - Vårdgivare Skåne \(skane.se\)](#)

²⁰ Socialstyrelsen (2014). Barn som far illa eller riskerar att fara illa. En vägledning för hälso- och sjukvården samt tandvården gällande anmälningskyldighet och ansvar.

²¹ Almqvist, K., Norlén, A. & Tingberg, B. (2019). Barn, unga och trauma. Att uppmärksamma, förstå och hjälpa.

Med sexuella övergrepp avses:

- Övergrepp utan fysisk kontakt, till exempel verbala sexuella anspelningar, att bli övertalad att skicka avklädda bilder på sig själv, att någon blottar sig eller uppmanar till att titta på porr ("hands off").
- Övergrepp med fysisk kontakt, till exempel sexuell beröring, onani eller vaginala, anala eller orala samlag ("hands on").
- Sexuell exploatering av barn och unga då barn engageras i trafficking, barnprostitution, barnpornografiframställning (i fysiska möten eller online).
- Den som, med ett barn under 15 år, genomför ett samlag eller en annan sexuell handling som med hänsyn till kränkningens allvar är jämförlig med samlag, anses begå våldtäkt. Våldtäkt mot barn gäller även om offret är en ungdom mellan 15 och 18 år som är barn till gärningspersonen (eller har liknande förhållande). Detta regleras i 6 kap. 4 § BrB.

Samtalsstöd vid misstankar om sexuella övergrepp

Socialstyrelsen har utarbetat ett kunskapsstöd för samtal med barn, och som bilaga finns ett avsnitt om att tala med barn om sexuella övergrepp och människohandel.

Att samtala med barn – om sexuella övergrepp och människohandel:

[Att samtala med barn - Kunskapsstöd för socialtjänsten, hälso- och sjukvården och tandvården.pdf \(socialstyrelsen.se\)](#)

Socialstyrelsen har även tagit fram utbildningsmaterial för verksamheter som möter barn och unga, för att öka kunskaperna om skydd och stöd för barn och unga som utsätts för sex mot ersättning:

[Sex mot ersättning - Utbildningsmaterial om skydd och stöd till barn och unga.pdf \(socialstyrelsen.se\)](#)

Undersökning och utredning

Till stöd vid utredning av sexuella övergrepp av barn har Svenska Barnläkarföreningen (BLF) tagit fram en checklista:

[Checklista Sexuella övergrepp Barn och unga - BLF's delförening för Barn som far illa \(barnlakarforeningen.se\)](#)

Vid misstanke om att barnet kan vara utsatt för sexuella övergrepp behöver undersökning, bedömning och åtgärd göras både av medicinska skäl och av rättsliga skäl.

Eget skadligt beteende

Alkohol- och drogpåverkade barn och unga

Barn och ungdomar som är påverkade av alkohol och/eller droger kan komma akut till barn- och ungdomsmedicinska kliniker för vård och tillnyktring. Alla verksamheter som möter dessa unga bör göra en anmälan till socialtjänsten och underrätta vårdnadshavarna. Vården bör, förutom att informera socialtjänsten genom en anmälan, även erbjuda ett återbesök för en medicinsk uppföljning med fokus på hälsa och eventuellt behov av annat stöd i vården. Ungdomar som är påverkade av droger och som visar psykiatriska tillstånd eller reaktioner ska ha möjlighet att få behandling inom barnpsykiatrin.

Andra former av eget destruktivt beteende

Vid psykisk ohälsa är det vanligt att barn skadar sig genom att rispa och skära i huden. En annan form av självdestruktivt beteende är sexuell exploatering såväl digitalt som fysiskt.

Det är viktigt att man i vården försäkrar sig om var patienten får hjälp. Det är också viktigt att skador dokumenteras.

Dokumentinformation

	Namn	Position	E-postadress
Huvudansvarig	Beata Skanse Åsa Gustafsson	LAG Barn som far illa	Barnskyddsteam.nordost@skane.se
Huvudansvarig	Kerstin Bergmark	LAG Barn som far illa	Barnskyddsteam.sus@skane.se
Huvudansvarig	Malin Jeppsson	LAG Barn som far illa	Malin.Jeppsson@folktandvardenskane.se
Huvudansvarig	Pernilla Wargéus	LAG Barn som far illa	Pernilla.Wargeus@skane.se
Fastställt av	Pia Lundbom	Hälso- och sjukvårds- direktör	Pia.Lundbom@skane.se
Sakkunniggrupp	Barnskyddsteam Skåne samt chefläkare Folktandvården		
Granskare av dokumentet	Linda Larsson	Regionjurist	Linda.K.Larsson@skane.se
Kontaktperson Koncernkontoret	Susanna Sjökvist	Medicinsk rådgivare	Susana.Sjokvist@skane.se
Administrativ kontaktperson	Elisabeth Daulin	Publicerare	Elisabeth.Daulin@skane.se

Giltighet

	Giltigt från och med	Giltigt till och med	Ansvarig/huvudförfattare
Ursprunglig version	2021-05-26	2023-05-26	Marie Köhler, Oras Lopez Diaz, Ylva Thor
Revidering	2006		Kerstin Ask, Elisabeth Cederwall, Marie Köhler, Kristina Thorngren- Jerneck, Beata Skanse
Revidering	2011		Kerstin Ask, Elisabeth Cederwall, Åsa Gustavsson, Marie Köhler, Emelie Sundén
Revidering	2014		Kerstin Ask, Kerstin Bergmark, Elisabeth Cederwall, Åsa Gustavsson, Marie Köhler, Beata Skanse, Emelie Sundén
Revidering	2021		Marie Köhler, Oras Lopez Diaz, Ylva Thor
Revidering	2024-07-09	2027-07-09	Beata Skanse, Kerstin Bergmark, Malin Jeppsson, Pernilla Wargéus, Åsa Gustafsson

Referenser och länkar

Almqvist, K., Norlén, A. & Tingberg, B. (2019). Barn, unga och trauma. Att uppmärksamma, förstå och hjälpa. Stockholm; Natur & Kultur.

Annerbäck E-M, Wingren G, Svedin CG, Gustafsson PA. Prevalence and characteristics of child physical abuse in Sweden – findings from a population-based youth survey. Acta Paediatrica. 2010; 99(8):1229–36.

Barnmisshandel. Att förebygga och åtgärda. (SOU 2001:72)
Stockholm: Socialdepartementet.

[Barnmisshandel - Att förebygga och åtgärda \(regeringen.se\)](#)

Fisher-Owens, S A., Lukefahr, J L. & Tate, A R. (2017) Oral and Dental Aspects of Child Abuse and Neglect. Pediatrics. 2017 Aug;140(2). pii: e20171487. doi: 10.1542/peds.2017-1487.

[Oral and Dental Aspects of Child Abuse and Neglect \(publications.aap.org\)](#)

Janson S & Jernbro C, (2016) Våld mot barn 2016, Stockholm: Allmänna Barnhuset, 2016.

Janson S. i Köhler M (2012). Barn i Malmö: Olika livsvillkor ger ojämlig hälsa. Kommissionen för ett hållbart Malmö. Malmö Stad.

Jernbro S, Landberg Å, Thulin J Våld mot barn 2022.

[Våld mot barn 2022 - En nationell kartläggning.pdf \(allmannabarnhuset.se\)](#)

Jernbro, C. (2015). Barnmisshandel ur barns och ungas perspektiv - Omfattning, hälsa, avslöjande och stöd. Doktorsavhandling, Fakulteten för hälsa, natur- och teknikvetenskap, Karlstads Universitet.

[Barnmisshandel ur barns och ungas perspektiv.pdf \(diva-portal.org\)](#)

Kunskapsguiden. Mognadsbedömning för barns delaktighet:

[Mognadsbedömning för barns delaktighet \(kunskapsguiden.se\)](#)

Lag (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter

Landberg, Å., Svedin, C G., Priebe, G., Wadsby M., Jonsson, L och Fredlund C. (2015) Det gäller en av fem – fakta om barn, sexuella övergrepp och sexuell exploatering i Sverige 2014. Allmänna barnhuset.

[Det gäller en av fem – fakta om barn, sexuella övergrepp och sexuell exploatering i Sverige 2014.pdf \(allmannabarnhuset.se\)](#)

Norman R et al. (2012). The long-term consequences of child physical abuse, emotional abuse and neglect: A Systematic review and Meta analysis. PLOS Medicine 2012;9(11) /e1001349

Regeringen - [Barn som bevittnar brott \(regeringen.se\)](#)

Socialstyrelsen (2005).

[Föräldrar med utvecklingsstörning och deras barn - vad finns det för kunskap.pdf \(socialstyrelsen.se\)](#)

Socialstyrelsen (2014).

[Barn som far illa eller riskerar att fara illa. En vägledning för hälso- och sjukvården samt tandvården gällande anmälningsskyldighet och ansvar.pdf \(socialstyrelsen.se\)](#)

Socialstyrelsen (2015).

[Sex mot ersättning - Utbildningsmaterial om skydd och stöd till barn och unga.pdf \(socialstyrelsen.se\)](#)

Socialstyrelsen. (2016).

[Kvinnlig könsstympning - ett stöd för hälso- och sjukvårdens arbete.pdf \(socialstyrelsen.se\)](#)

Socialstyrelsen (2018).

[Bilaga 1 Att samtala med barn – om sexuella övergrepp och människohandel.pdf \(socialstyrelsen.se\)](#)

Socialstyrelsen (2021).

[Anmälningar om barn som far illa eller misstänks fara illa 2021.pdf \(socialstyrelsen.se\)](#)

Nilsson D, Tingberg B,

[Kunskapsöversikt om försummelse.pdf \(barnafrid.se\)](#)

Lundin B, Att skada sitt barn, 2022

Davis P, Murtagh U, Glaser D, 40 years of fabricated or induced illness (FII): where next for paediatricians? Paper 1: epidemiology and definition of FII. *Archives of Disease in Childhood* 2019; 104:110-114.

[Perplexing Presentations \(PP\)/Fabricated or Induced Illness \(FII\) in children – guidance RCPCH Child Protection Portal \(childprotection.rcpch.ac.uk\)](#)

Region Skånes webbplatser

[Barn som riskerar att fara illa - Vårdgivare Skåne.se \(skane.se\)](#)

[Barnskyddsteam - Vårdgivare Skåne \(skane.se\)](#)

[Comprima, skanning och lagring av journalhandlingar - Vårdgivare Skåne \(skane.se\)](#)

[Dödsfallshantering - Vårdgivare Skåne \(skane.se\)](#)

[Fotodokumentation i PMO.pdf - Vårdgivare Skåne \(skane.se\)](#)

[Hälsoundersökning på begäran av socialnämnd \(HUBS\) - Vårdgivare Skåne \(skane.se\)](#)

[Journalen via nätet - Vårdgivare Skåne \(skane.se\)](#)

[Policy för barnets rättigheter \(skane.se\)](#)

[Samverkan vid SIP eller utskrivning från slutenvård - Vårdgivare Skåne \(skane.se\)](#)

[Våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck - Vårdgivare Skåne \(skane\)](#)

Övriga webbplatser

[Barnfridsbrottet - Linköpings universitet \(liu.se\)](https://www.liu.se)

Barnläkarföreningen Barn som far illa:

[Vårdprogram \(bsfi.barnlakarforeningen.se\)](https://www.bsfi.barnlakarforeningen.se)

[Könsstympning av flickor och kvinnor \(tidigare också kallat omskärelse\) \(socialstyrelsen.se\)](https://www.socialstyrelsen.se)

Länsstyrelsen Östergötlands webbplats för hedersförtryck:

[Nationellt centrum mot hedersrelaterat våld och förtryck \(hedersfortryck.se\)](https://www.hedersfortryck.se)

[Samtal med barn \(kunskapsguiden.se\)](https://www.kunskapsguiden.se)

Sveriges Kommuner och Regioner om samverkan:

[SIP för barn och unga | Uppdrag Psykisk Hälsa \(uppdragpsykiskhalsa.se\)](https://www.uppdragpsykiskhalsa.se)

[UMO - Socialtjänsten \(umo.se\)](https://www.umo.se)

Bilaga 1 Differentialdiagnostiska överväganden vid barnmisshandel²²

Blåmärkens lokalisering	Olycksfall	Misshandel
Huvudet, ytteröron	Under hakan, pannan	Ansiktets mjuka delar, läppar, runt ögonen
Armarna	Underarmarna	Överarmarna
Bålen	Höftbenskammarna, över taggutskotten i medellinjen	Övre delen av ryggen, på bröstkorgen, lumbal-regionen eller i flankerna
Benen	Skenben	Sätesregionen, genitalia, lårens framsidor
Blåmärkens fördelning i relation till ålder	Olycksfall	Misshandel
Småskador i alla lokaliteter	Ovanliga utom åldern 9 mån – 3 år	Vanliga i alla åldrar
Huvud – hals	Ovanliga utom åldern 9 mån – 3 år	Mycket vanligt förekommande i alla åldrar
Underben	Ovanliga före 9 mån. Vanligen på framsidan av skenben 18 mån – 3 år	Förekommer i alla åldrar
Ländrygg	Ovanliga före 3 år. Vanliga i förskoleåldern	Vanliga framför allt i förskoleåldern, 9 mån – 3 år
Bröstkorg, genitalia	Ovanliga i alla åldrar	Förekommer i alla åldrar
Brännskador, omständigheter och Utseende	Olycksfall	Misshandel
Anamnes	Skadan stämmer med uppgiven skademekanism	Oförenlig med uppgiven skademekanism
Lokalisering på kroppen	Vanligen framsidan av kroppen	Sätet, perineum, genitalia, handflator, fotsulor, handled, fotled
Utseende	Ett enda skadetillfälle	Flera olika skador med varierande ålder
Utseende	Asymmetrisk	Symmetrisk utbredning. Stor yta med jämn grad av skada (påtvungad direktkontakt med hett föremål)
Utseende	Oregelbundna skvättmärken i samband med skållning	Handsk- eller strumputbredning av skållningsskada. Brännmärken efter cigaretter

²² ”Tecken på barnmisshandel och försummelse – En bok till skolsköterskor, BVC-personal med flera”. Claes Sundelin, barnhälsovårdsöverläkare och professor vid Uppsala universitet.